

МОЖЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ПОТЕНЦІАЛУ ЕЛЕКТРОННОЇ ДЕМОКРАТІЇ В УКРАЇНІ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

У статті розглянуто суть електронної демократії, переваги та недоліки даної форми суспільних відносин. Можливості реалізації потенціалу, актуальність та вигідність розвитку в Україні і також вплив на громадську думку та участь громадян у суспільно-політичних процесах

Ключові слова: електронні документи, електронна демократія, суспільство, інформація, данні, інтернет, інформаційні технології, громадська думка, участь громадян.

Abstract

The article considers the essence of e-democracy, the advantages, and disadvantages of this form of public relations. Possibilities of realization of potential, urgency, and profitability of development in Ukraine and also influence on public opinion and participation of citizens in social and political processes.

Keywords: electronic documents, electronic democracy, society, information, data, internet, information technologies, public opinion, citizen participation.

Вступ

Інформаційні технології з кожним роком все більше захоплюють сфери нашого життя. Вони використовуються в роботі, навчанні, медицині та навіть у парламентських виборах [1]. Ми отримуємо постійний потік інформації, який можна змінювати, адаптувати, перетворювати у щось фізичне. Інтернет-банкінг в Україні набув великої популярності [2]. Гроші все більше стають цифровими даними у телефоні ніж папірцями у кишені.

Період коронавірусу теж показав, що інформаційні технології дають велику свободу дій при цьому не виходячи з дому, а лише маючи доступ до інтернету та смартфон поряд. Інформаційні технології приносять революцію в наш світ і змінюють його з кожним днем. Не обов'язково говорити про радикальні зміни, вони можуть бути поступовими та й працювати разом з більш традиційним устроєм. Але те що в багато чого, якщо майже не все можна інтегрувати цифрові технології.

В Україні із цим є позитивний досвід. Застосунок Дія з кожним днем покращується і реалізує більше доступних функцій [3]. Людям не потрібно стояти в чергах чи носити із собою документи і боятись їх забути чи загубити. Можна просто мати доступ до мережі і завжди мати все необхідне із собою.

Тому це доволі логічно, що на теперішньому рівні розвитку технологій можна реалізувати багато суспільно-політичних процесів просто шляхом доступу до інтернету та наявності певної системи ідентифікації для громадян.

Електронна демократія

Говорячи про електронна демократію у вузькому розумінні, мають на увазі застосування пристроїв для забезпечення електронного супроводу громадян і їх можливості споглядання суспільно-політичних або законотворчих процесів. У цьому разі змінюється технологічна сторона подання заяв, звернень, запитів влади від імені громадян. Тобто, використовуючи своє право на отримання певного документу, громадянин може звернутися до у письмовому вигляді, а може, користуючись електронною поштою написати листа у такій же формі, або навіть відправити певний документ який є офіційно завіреним [4].

Електронна демократія у широкому розумінні передбачає залучення громадян за допомогою сучасних інформаційних технологій до різних суспільно-політичних процесів [5]. Прикладом може бути інтерактивна участь жителів у засіданні місцевої ради. Під час трансляції засідання кожен зацікавлений може висловити своє власне ставлення до рішень ради, виступів депутатів, і таким чином – вплинути на позицію органу влади [6].

Україна уже має досвід використання елементів електронної демократії. А саме застосунок Дія. З його допомогою багато процесів вдалось автоматизувати та перевести у електронний формат. Раніше, ці процеси вимагали часу на дорогу, збору документів та підписів у різних місцях і очікувань в чергах, а зараз лише смартфон та доступ до Інтернету. З таким реальним досвідом можна із з упевненістю сказати, що електронна демократія має величезний потенціал для розвитку в Україні.

Але як і з будь-якими суспільно-політичними відносинами електронна демократія має свої недоліки. Назвемо деякі проблеми, які, за визначенням Міжнародного фонду “Відродження”, заважають розвитку електронного урядування та електронної демократії в Україні [7]:

- упровадження технологій електронне урядування вимагає модернізації, передусім, системи державного управління, проведення ефективної адміністративної реформи;
- Забезпечення системи від можливих загроз злому та збоїв. Захист даних та інформації про користувачів.
- недосконалість процедур надання та отримання адміністративних послуг шляхом використання інформаційно-комунікаційних технологій;
- відсутність типових підходів та типових вимог у впровадженні технологій електронне урядування;
- повільність становлення електронна демократії (можливість кожного взяти участь у формуванні та реалізації державної і місцевої політики через електронний формат);
- недостатньо ефективна взаємодія органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування і недержавних громадських організацій, необхідна для вироблення і реалізації конкретних планів із впровадження технологій електронне урядування;
- низький рівень інформованості, мотивації та навчання державних службовців, представників недержавних громадських організацій, бізнесу та населення технологіям електронне урядування.

Отже, роблячи підсумок можна сказати, що, бар’єрами для ширшого електронного залучення громадян до вироблення політики є культурні, організаційні, а не технологічні чи матеріальні чинники. Тобто, проблеми не у технологіях, а у людях і їх небажання, або недостатній обізнаності в цифрових технологіях. І лише в певних випадках проблеми матеріальні, або технологічні. Звісно можуть виникати, наприклад, проблеми з постачанням електроенергії чи відсутній доступ до інтернету через обрив кабелю, але це поодинокі випадки, а не постійні явища.

Вихід з такої ситуації - це правильна політика, що до залучення громадян до нового суспільно-політичного устрою. Підтримка з боку держави та правильне заохочення зможуть змінити ситуацію на краще. Можна проводити безкоштовні тренінги, та організувати уроки цифрової грамотності, залучати інших людей допомагати іншим. Це важливо, якщо держава хоче мати електронну демократію і допоможе керувати суспільно-політичними процесами більш інноваційним шляхом. Адже електронна демократія приносить багато переваг для населення, а саме:

- Зручність користування. Будь-де і будь-коли. Можна отримати довідку, або залишити заявку у будь-який зручний час.
- Чесність. Машина і цифри не вміють брехати, вони працюють згідно чіткої інструкції. Це допоможе в боротьбі з корупцією та маніпуляцією даних
- Ефективність. Система буде працювати швидше за людину і зможе працювати з більшим об’ємом даних, тому всі процеси зможуть виконуватись швидше

- Глобальність. Більше людей зможе отримати доступ до суспільно-політичних процесів, так як не потрібно для цього кудись йти чи їхати. Отже у таких процесах зможе взяти участь більше громадян, навіть тих хто знаходиться за кордоном.

І це лише основні переваги на етапі самого лише обговорення можливості та потенціалу електронної демократії.

Також, з підвищенням цифрової грамотності люди стануть більше розумітись на інформації яку отримують. Вони будуть розуміти як працюють певні процеси і зможуть відсіювати неправдиві факти і бути більш захищеними до зміни громадської думки різними популістичними, пропагандистськими та дезінформативними методами. Це теж дасть велику користь у формуванні вільного та думаючого суспільства, адже громадська думка є важливим соціальним інструментом політичного впливу [8].

Висновки

Отже, електронна демократія в Україні не лише має можливості для реалізації свого потенціалу, а уже є певні реалізовані елементи, які пройшли випробування та показали свою користь для суспільства. Більше того, це не увесь список реалізованих переваг електронної демократії і потенціал цієї ідеї дуже великий і буде мати суттєвий вплив на суспільно-політичні процеси.

Що на рахунок теперішніх проблем пов'язаних з такими нововведеннями, то як і було описано, це проблеми не технологічного характеру, а проблеми людські, які можна і потрібно виправляти для сучасного та гармонійного розвитку потенціалу електронної демократії в Україні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Вибори в Естонії [Електронний ресурс] : [Веб-сайт]. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%92%D0%B8%D0%B1%D0%BE%D1%80%D0%B8_%D0%B2_%D0%95%D1%81%D1%82%D0%BE%D0%BD%D1%96%D1%97. – Назва з екрана.
2. 100 млрд на рік. Ринок мобільного та інтернет-банкінгу в Україні б'є рекорди [Електронний ресурс] : [Веб-сайт]. – Режим доступу: <https://biz.nv.ua/ukr/publications/100-mlrd-na-rik-rinok-mobilnogo-ta-internet-bankingu-v-ukrajini-b-je-rekordi-108675.html>
3. Рік застосунку Дія: перші у світі цифрові паспорти та більше 3,6 млн зареєстрованих користувачів [Електронний ресурс] : [Веб-сайт]. – Режим доступу: <https://diia.gov.ua/news/rik-zastosunku-diya-pershi-u-sviti-cifrovi-pasporti-ta-bilshe-36-mln-zareyestrovanih-koristuvachiv>
4. Слободянюк А. В. Можливості реалізації потенціалу електронної демократії в Україні [Електронний ресурс] / А. В. Слободянюк, Д. О. Гладка // Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції "Сутність та перспективи впровадження електронної демократії в Україні", м. Вінниця, 15 листопада 2016 р. — Електрон. текст. дані. — Вінниця : ВНТУ, 2017. — С. 146-148. — УДК 35.01:65.012.
5. Грицяк Н. В., Соловійов С.Г. Еволюція е-демократії // Електронна демократія. / М.Т.Дзюба Київ: 2015 р., с. 5 – 6
6. Слободянюк А. В. Участь громадян як необхідна умова е-врядування [Електронний ресурс] / А. В. Слободянюк // Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції "Сутність та перспективи впровадження електронної демократії в Україні", м. Вінниця, 15 листопада 2016 р. — Електрон. текст. дані. — Вінниця : ВНТУ, 2017. — С. 28-31. — УДК 35.01:65.012.
7. Сапожникова А. С. Взаимодействие государства и общества в политике информационной безопасности / А. С. Сапожникова // Государственное управление. Электронный вестник. – 2009. – No 19. – С. 3.
8. Слободянюк А. В. Громадська думка як соціальний інструмент політичного режиму [Електронний ресурс] / А. В. Слободянюк, Ю. В. Сіденко // Матеріали XLVI науково-технічної конференції підрозділів ВНТУ, Вінниця, 22-24 березня 2017 р. - Електрон. текст. дані. - 2017. - Режим доступу : <https://conferences.vntu.edu.ua/index.php/all-hum/all-hum-2017/paper/view/2334>.

Войцеховський Вільям Вільямович – студент групи ІАКІТ-18Б, кафедра автоматизації та інтелектуальних інформаційних технологій, Факультет комп'ютерних систем і автоматики, Вінницький національний технічний університет, м.Вінниця, e-mail: fksa.lakit18.vvv@gmail.com

Слободянюк Анатолій Володимирович — кандидат соціологічних наук, доцент кафедри суспільно політичних наук, директор Центру соціологічних досліджень Вінницького національного технічного університету.

Voitsekhovskiy Viliam Viliyamovych – student of ІACIT-18B group, Department of Automatization and Intellectual Informational Technologies, Faculty of Computer Systems and Automatics, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: fksa.lakit18.vvv@gmail.com

Slobodyanyuk Anatoly V.— Ph.D. in Sociology, assistant professor of social and political sciences, director of the Center for Sociological Research Vinnytsia National Technical University.